

[Bertel Haarder.]

mernes prognoser — ellers måtte man ønske, at vi aldrig havde fået økonomer — er, at de siger til os politikere: hvis I ikke gør noget ved det, så vil der ske det og det. De siger ikke til os: I er nødt til at affinde jer med den og den og den udvikling. Alle økonomernes rapporter forudsætter naturligvis, at vi fortsætter i den vante skure, for det, som politikerne i fremtiden finder på, kan økonomerne ikke lave prognoser over. Det ville være rent uvidenskabeligt gæbteri, og derfor kan økonomerne ikke sige noget til det, de kan ikke sige noget om det.

De økonomiske forudsigelser er jo ikke andet end beretninger om, hvad der sker, hvis vi ikke foretager os noget. Det vil sige, hvis politikerne, det vil sige, hvis vi er totalt uimodtagelige for indtryk, hvis vi er blottet for fantasi, hvis vi er stivnet i forkalkning og vanetænkning og ude af stand til at handle, så vil det gå sådan og sådan. Det sidste med, at vi er ude af stand til at handle, har vi jo somme tider været. Det katastrofale er, at økonomerne og fremtidsforskerne, eller -fusserne, må man sige i dette tilfælde, med deres skæbnetro ligefrem styrker passiviteten, legitimerer den manglende handling og gør os til viljeløse ofre for en udvikling, som vi i virkeligheden selv er skyld i, og som vi godt kunne ændre, hvis vi ville.

Der er noget rivende galt, når repræsentanter for Danmarks største parti begynder at bryde hjernen med, hvordan man kan forhindre folk i at bestille noget. 6 timers arbejdsdag, massive offentlige ansættelser og længere uddannelse og tidligere pensionering og alt dette med, at vi altså må sørge for, at der er færre og færre skuldre til at bære, og så bliver der flere og flere, som skal leve af at modtage penge fra det offentlige. Hvor tit skal det siges, at der er uendeligt med arbejde i ethvert samfund, nok til en 12 timers arbejdsdag for alle, hvis vi da ellers gad til den løn, der er at få — det sidste skal med. Der er bare det problem, at stærke organisationer har monopoliseret det forhåndenværende arbejde, bygget barrierer for de unge, for de gamle, for de lavere uddannede og for dem, der ikke er 100 pct. ydedygtige, samt at organisationerne har presset prisen på arbejdskraft så tåbelig højt op, at der er for mange, der vil arbejde,

og for få, der vil betale for at få arbejdet gjort.

Som befolkning og måske som verdensdel eller civilisation har vi på grund af forskellige omstændigheder — det skal indrømmes — vænnet os til at økonomisere lidt for meget med arbejdskraften og økonomisere lidt for lidt med naturgrundlag og kapital, men det er dog ikke et uløseligt problem. Der kan være undskyldninger for, at vi har lidt arbejdsløshed på kort sigt, men ikke på længere sigt. Der er ikke skygge af begrundelse for det.

Hvis der overhovedet var nogen bevægelighed tilbage i det danske samfund, på det danske arbejdsmarked, så var det ikke noget problem at tilpasse sig disse forandringer udefra i løbet af en kortere årrække. Men det er måske netop det, der er sagen, at arbejdsmarkedet er stivnet i specialisering, i faggrænser, i uddannelseskraft, som det er for vanskeligt at hoppe over for folk, som ikke lige kom på den rette hylde med det samme, samt at arbejdsmarkedets monopoler har oppustet indkomsterne for deres eget arbejde, hvilket vanskeliggør, at andre kan komme ind og få lov til at arbejde til den pris.

Jeg tror også, at hvis de tilbageværende lønmodtagere og de tilbageværende arbejdsgivere fortsat skal bestemme over arbejdsmarkedets forhold, så kan man godt tænke sig, at der heller ikke i fremtiden bliver plads til de unge, eller at der bliver kapital til nye virksomheder. Det kan man godt tænke sig, men så er det da vores egen fejl, hvis vi ikke gør noget ved det.

Krisen, kan man sige på mange måder, har vi selv været med til at skabe gennem den måde, vi organiserer os på. Der er ikke nogen skæbnebestemt udvikling, som økonomer skal komme og fortælle os forhindrer os i at komme ud af det, og som skulle nødvendiggøre, at vi begynder at bryde hjernen med, hvordan vi skal tage arbejdet fra hinanden og sørge for, at der er færre og færre, som kan klare sig selv, og flere og flere, som skal modtage deres indkomst over det offentlige.

Selvfølgerlig rationaliserer industrien, og selvfølgerlig bliver der overflødiggjort arbejdspladser. Men hvem har nogen sinde tænkt sig, at det er industrien, der skal skabe fuld beskæftigelse? Hvis de organise-